

Helse- og omsorgsdepartementet  
Postboks 8011 Dep  
0030 OSLO

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):  
21/122 - 47

Saksbeh.:  
Aida Kreso, tlf 92049506

Dato:  
12.11.2021

## Høring - oppfølging av forslagene fra Tvangslovutvalget Høringssvar fra Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo

Rådet for personer funksjonsnedsettelse i Oslo kommune er rådgivende for byråd og bystyre og skal forelegges saker som angår personer med funksjonsnedsettelse. Foruten å gi høringsuttalelser til saker rådet får, kan rådet på eget initiativ ta opp, få utredet saker og drive informasjonsarbeid.

Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo (heretter omtalt som «rådet») ber regjeringen utsette videre arbeid med nytt tvangsregelverk til CRPD er inkorporert i menneskerettsloven.

Rådet vil med dette avgi våre innspill til Helse – og omsorgsdepartementets høring om oppfølging av forslagene fra Tvangslovutvalget.

I foreliggende høring legger departementet tvangslovsutvalgets arbeid til grunn og ber om innspill til hva som må til for å innføre et nytt regelverk for bruk av tvang i helse- og omsorgssektoren. Utvalgets NOU er svært omfattende og viser tydelig at spørsmålet om bruk av tvang i helsetjenestene er svært komplekst.

Rådet stiller seg bak intensjonen om å innføre et nytt felles og helhetlig lovverk som blant annet går bort fra diagnose som grunnlag for tvangsbruk. Samtidig er det avgjørende å påpeke at et slikt nytt lovverk må legge konvensjonen om rettigheter for personer med nedsatt funksjonsevne (CRPD) til grunn. I det foreliggende høringsnotatet anvendes CRPD i vurderinger av forslag til nytt regelverk. CRPD tydeliggjør at mennesker med nedsatt funksjonsevne har samme rettigheter som alle andre, og at statene forplikter seg til å aktivt arbeide for likestilling og mot diskriminering. Et nytt tvangsregelverk må følge våre forpliktelser etter CRPD.

Gjennom Hurdalsplattformen forplikter regjeringspartiene seg til å inkorporere «FNs konvensjon for rettane til personar med nedsett funksjonsevne (CRPD) i norsk lov.» Dette er viktig for å sikre et likestilt samfunn. Inkorporering av CRPD i norsk lov vil også være et sentralt grunnlag for utvikling av et nytt tvangsregelverk. For å kunne ferdigstille og innføre et nytt regelverk for bruk av tvang i helse- og omsorgssektoren må derfor Norge først inkorporere CRPD i norsk

lov. Rådet for personer med funksjonsnedsettelse i Oslo ber regjeringen utsette videre arbeid med nytt tvangsregelverk til CRPD er inkorporert i menneskerettsloven.

Dagens tvangsregelverk er ikke i tråd med CRPD, og vil måtte fornyes når CRPD er inkorporert i norsk lov. I et slikt regelverk vil beslutningsstøtte være av avgjørende betydning. Forslaget til departementet har manglende beslutningskompetanse som gjennomgående vilkår for bruk av tvang. Selv om manglende beslutningskompetanse i seg selv er et diagnosenøytralt vilkår, vil dette ofte gjelde personer med funksjonsnedsettelse. Mange opplever at vurderinger av samtykkekompetanse (beslutningskompetanse) gjøres med utgangspunkt i en medisinsk og individuell forståelse av funksjonshemming, og at slike vurderinger gjøres gjeldende på alle livets områder gjennom hele livet. Dette er et avgjørende problem for iverksettelse av nytt tvangsregelverk.

Vi vil også benytte anledningen til å påpeke viktigheten av et velfungerende tilsyn og tilstrekkelig kompetanse som sentrale faktorer ved innføring av et nytt regelverk om tvang i helse- og omsorgstjenestene.

Tilsyn med tjenestene er viktig for å følge med på, kontrollere og bidra til læring i tjenestene. Tilsyn som er gjennomført viser til store mangler både i generell tjenesteyting og ved gjennomføring av tvang. Tilsynsorgan må ha tilstrekkelig mulighet, kapasitet og kompetanse til å gjennomføre tilsyn med tjenestene. Dette gjelder både om tjenestene sikrer tilstrekkelig oppfølging for å forhindre og forebygge behovet for bruk av tvang og i eventuell gjennomføring av tvang.

For å unngå bruk av tvang overfor mennesker som trenger bistand for å leve i tråd med egne ønsker og verdier er det nødvendig med stor grad av kompetanse i tjenestene. Dette er kompetanse som i dag i mange tilfeller mangler. Rådet mener at det er behov for en betydelig satsning på kompetanse. Dette må også innebære kunnskap og kompetanse om CRPD og menneskerettigheter. Helse- og omsorgstjenester må bygges og utvikles med dette som grunnlag. Økt kompetanse om beslutningsstøtte er avgjørende for at en skal kunne innføre et nytt regelverk om bruk av tvang.

Tvangslovsutvalgets arbeid viser med tydelighet at bruk av tvang i helse- og omsorgstjenestene er svært komplekst. Ved en innføring av et nytt regelverk trengs det omfattende opplæring i det nye regelverket. Dette vil medføre betydelig ressursbruk. Innføring av nye tvangsregler uten en slik ressursbruk vil true rettsikkerheten.

Med vennlig hilsen

Ann Marit Sæbønes  
rådsleder

Kopi til:  
Byrådsavdeling for helse, eldre og innbyggertjenester  
Eldrid Byberg